

VERZIN©

Het tijdschrift dat je aan het schrijven zet

JAARGANG 19
2024 N^o

6,95 euro

01

JANUARI-FEBRUARI-MAART

Driemaandelijks tijdschrift van
CREATIEF SCHRIJVEN vzw

“Ik heb tijd nodig om te wroeten.”

Patricia Jozef

**DOSSIER UITGEVEN IN
EIGEN BEHEER**

**Undercover in de wereld
van self-publishing**

**BENNY BAUDEWYNS WINT
HERCULE POIROPRIJS**

**“Het begon met een zotte
gedachte.”**

**ZIJN SCHRIJFWEBSITES
VEILIG?**

**Het online speelveld van
auteursrecht**

Patricia Jozef: Schrijven als gesprek met de wereld

'Het tweede boek' is een rubriek waarin we recent gedebuteerde auteurs bevragen over de opvolger. Gaan ze gebukt onder de 'Vloek van het Vermalelijde Volgende Boek' of is schrijven voortaan een fluitje van een cent?

Door Johannes Lievens

"Haast." Dat is het eerste dat Patricia Jozef uitbrengt wanneer ze op een zondagnamiddag de *Pain Quotidien* achter het station van Antwerpen-Centraal binnenwaait. "Ik ben in haastmodus," zegt ze. In de loop van de volgende twee uur kom ik erachter hoe dat komt. Ze schoof de deadline van haar tweede boek, *Gentlemen*, in de afgelopen vijf jaar meerdere keren op – en dat terwijl Jozef eigenlijk niets liever wil dan zo snel mogelijk verder werken aan wat ooit een oeuvre moet worden. "Ik vrees dat ik een schrijver ben die lang over een boek doet."

Waarom vrees je daarvoor?

Het leven is eindig. Er zijn heel veel dingen die ik nog wil schrijven. En vijf jaar voor één boek is veel. Er gebeurt zo veel in een mensenleven in vijf jaar.

Was je bij je eerste boek *Glorie* even ongeduldig?

Nee. Wanneer je eerste boek ontstaat, ben je voor de buitenwereld nog geen schrijver. Je hebt wel alle kenmerken van een schrijver. Je wil je terugtrekken. Je hebt tijd nodig om te schrijven, om een fictieve wereld te maken. Je hebt antennes voor alles wat met je boek te maken heeft. Maar zolang er geen boek is, is die identiteit er alleen voor jezelf. Na je debuut word je een schrijver en zijn er verwachtingen. De uitgeverij wacht. Er zijn lezers die ernaar vragen. Terwijl bij dat eerste boek; hoeveel mensen weten dat je daarmee bezig bent? Vier mensen misschien?

Heb je tijdens het schrijven van *Gentlemen* heimwee gehad naar het proces van je eerste boek?

Nee. Ik schrijf niet voor mezelf. Schrijven is een gesprek met de wereld. Bovendien is het schrijver-zijn ook fantastisch: hoe je je dagen wil doorbrengen valt samen met hoe je gezien wordt door de buitenwereld. Je wordt daarin bevestigd en gewaardeerd. Dat geeft heel veel rust. Wat je voordien moest doen in gestolen tijd die moeilijker te verantwoorden was, is nu een professioneel deel van je leven. Je vrienden en familie begrijpen makkelijker de enorme hoeveelheid tijd die je alleen doorbrengt.

***Glorie* werd goed ontvangen door de pers en belandde bovendien op de shortlist van de ANV Debutantenprijs. Begon je daarna meteen aan je nieuwe boek?**

“Je hebt alle kenmerken van een schrijver, maar zolang er geen boek is, is die identiteit er alleen voor jezelf.”

Het eerste jaar nadat ik het publiceerde, heb ik niet veel geschreven. Ik vond de rust niet, er kwamen veel andere opdrachten. En dan, op het moment dat ik weer begon te schrijven, wilde ik verder gaan met de kwaliteit waarmee ik was geïndigd, zoals in het boek dat af was en in de winkel lag. Voor mij was het een verrassing dat ik helemaal opnieuw moest beginnen. Het begin van wat ik schreef, daar zat ook weer rommel bij. Ik werd heel hard geconfronteerd met mijn eigen middelmatigheid. Ik had een heel sterk idee, maar ik heb twee jaar geworsteld met de kwaliteit die ik niet goed vond. Dat was heel confronterend.

Waar gaat dat tweede boek over?

Ik had een vaag idee in mijn hoofd. Een vrouwelijke klant, een

mannelijke prostituee: daar kan ik een scène over schrijven. Vervolgens heb ik veel gesprekken gehad met gigolo's en hun klanten. Ik heb het beeld dat ik ervan had – het beperkte beeld, want eigenlijk weet je daar helemaal niks over – moeten bijstellen. Dat betaalde seks lelijk en plat is, klopt niet. Ik heb een heel proces doorlopen, en zoveel bijgeleerd. Ook hoeveel schoonheid erin zit.

Vond je makkelijk mensen om mee te spreken?

Het schrijven van dit boek, *Gentlemen*, heeft zo lang geduurd omdat het ongelofelijk moeilijk was om mensen te spreken. Het heeft lang geduurd voor ik het vertrouwen won van een aantal mensen, zoals enkele gigolo's. Dat begint met een mailtje. Vaak krijg je geen antwoord, en negen op de tien keer dat je antwoord krijgt, is het iemand die zegt: "Ik kan daar niet mee naar buiten komen, ik heb mijn klanten, wil discreet zijn, veel succes met je project." Er is een grote geheimhouding.

Wat heb je dan gedaan?

Hmmm... Zou ik dat eerlijk zeggen? (*aarzelt*) Ik heb mezelf voorgedaan als klant. Je bent natuurlijk tot niets verplicht na zo'n eerste gesprek. Ik heb op die manier verschillende mensen gesproken. Sommigen vertelde ik wat ik aan het doen was, die wisten waarom ik hen nodig had. Maar ik heb ook gigolo's gesproken die dachten dat ik een geïnteresseerde klant was, omdat ik hen op die manier had benaderd. Daarna, en dat was het moeilijkste stuk, wilde ik vrouwelijke klanten ontmoeten. In eerste instantie was er niemand die daarover wilde spreken.

Heb je uiteindelijk klanten van gigolo's gevonden?

Er waren momenten waarop ik het bijna opgaf. En ik ben geen opgever, ik kan mij echt in iets vastbijten. Al dacht ik soms: 'Mijn god, waarom heb ik me nu hierin vastgebeten, dit is zo moeilijk.' Even dacht ik dat het niks zou worden. Uiteindelijk heb ik ze gevonden, via een gigolo. Hij had klanten met wie hij goed vertrouwd was. Dan zijn er veel gesprekken geweest, veel verhalen verteld. Daar ben ik ongelofelijk dankbaar voor.

Waarom waren die gesprekken zo cruciaal voor jou?

Je kan natuurlijk altijd vanuit je verbeelding een verhaal maken. Maar ik had het vermoeden dat er meer in zat, aspecten die ik nog niet kende. Daar wilde ik eerst naartoe reizen. Daarna, toen ik klanten kon spreken, kwam er heel veel naar boven wat ik mooi vond. Niet mooi in de zin van romantisch, maar iets menselijks dat iedereen heeft. Dat was zo veel warmer dan ik had gedacht. Ik ben blij dat ik dat in de wereld kan brengen.

Wist je na die gesprekken meteen dat het een roman moest worden?

Ja. Het is fantastisch om een verhaal te maken, beelden te bedenken. Alles is mogelijk in een roman. Het is een spel. Er is zo veel vrijheid. Ik heb een aantal jaren onderzoek gedaan in de filosofie, aan de universiteit. Je kan daarin veel parallellen zien met wat schrijvers doen: veel uren lezen, werken, nadenken, teksten maken, vaak in stilte. Dat aspect voelde aan als een heel aangename manier van leven. Maar het was niks voor mij. Ook het schilderen (*Jozef studeerde ooit schilderkunst, red.*) was heel boeiend om op een bepaalde manier te leren

“Alles is mogelijk in een roman. Het is een spel. Er is zo veel vrijheid.”

kijken naar de wereld. Maar beeld en taal zijn zo anders. Ik voel mij honderd procent thuis in de roman, in de literatuur. Literatuur was vroeger zo vanzelfsprekend voor mij, zo dichtbij, dat ik er niet aan dacht om zelf te gaan schrijven.

Vreemd.

Soms denk ik: ‘Ik had erin kunnen blijven hangen, in de academische filosofie.’ Maar ik zou daar nooit goed genoeg in zijn geworden — het gaat niet enkel over goed zijn, maar toch — omdat dat niet honderd procent bij mij past. Er was slechts een deel van het schilderen, een deel van de filosofie dat bij me paste. De roman is voor mij waar alles op zijn plaats valt, alle aspecten die bij mijn mens-zijn horen, bij mijn denken, bij wie ik ben. Waar ik zowel comfort bij voel, maar ook kracht uit haal. Er zijn zo veel mogelijkheden. Ja, en nu denk ik: ‘Moet ik nu spijt hebben van al die jaren die zijn gepasseerd?’ Anderzijds ben ik ook wel bezig geweest met andere dingen die mij gevormd hebben op een manier waar ik niet rouwig om kan zijn.

Is de roman nu bijna klaar?

Ja. Ik heb in de afgelopen vijf jaar verschillende afspraken gemaakt. Ik denk niet dat de uitgeverij (*De Geus, red.*) had gedacht dat het zo lang zou duren. Ik had tegen mijn redacteur gezegd: “Ik laat wel iets lezen wanneer ik iets fundamenteels heb.” Maar dat was pas na een paar jaar. Zolang je weet dat het niet goed genoeg is, heeft het voor mij ook niet veel zin om iemand te laten meelezen. Want je weet wat eraan scheelt, en zolang je dat weet, kan je zelf verder. Dat is mijn eigen proces, mijn eigen wroeten. Ik heb tijd nodig om te kunnen wroeten. Ook nu, bij het laatste uitstel - het boek stond al in de aanbiedingsfolder - zijn ze daar bij De Geus heel relaxed mee omgegaan.

Hoe kwam dat laatste uitstel?

Er moesten nog een aantal kleine dingen gebeuren. Maar in plaats van de adviezen van mijn redacteur en proeflezers simpelweg uit te voeren, ben ik iemand die een paar stappen terugzet. Ik heb zelfs voor kleine ingrepen de tijd nodig om na te denken. Want het ging echt over kleine dingen. Ik heb het gevoel dat je bij een boek je mogelijkheden kan stretchen, net zoals je je lichaam kan stretchen. Tot je op een gegeven moment op een eindpunt zit en denkt: ‘Ik kan niet verder.’ Maar

“Ik heb tijd nodig om te kunnen wroeten.”

daarna blij je toch nog te kunnen. En als je dan nog eens rust, kan je daarna nog verder. Voor mij is dat hoe het werkt bij een boek: je stretcht jezelf tot het uiterste. Ik zie nu nog steeds mogelijkheden. Ze zullen het moeten komen halen en echt uit mijn handen trekken.

Ken je zo'n boek waarvan je vindt dat de mogelijkheden tot het uiterste gestretcht zijn?

Daar zou ik eens over moeten nadenken. Al vermoed ik dat dat bij een goed boek onzichtbaar is. De meeste goede boeken zijn in alles onzichtbaar. Die lijken zo makkelijk geschreven te zijn. Je ziet geen schrijver aan het werk.

Met de publicatie van twee boeken vormt zich voor de buitenwereld stilaan een beeld van wie jij als schrijver bent.

Vreselijk als je dat zegt! Een maakproces is zo'n mysterieus ding. Je laat het voor een groot stuk gebeuren. Je kan niet uitzoemen en beschouwen zoals je dat bij iemand anders kan, of bij een ander kunstwerk, of een ander boek. Dat is ergens heel griezelig. Ik voel me vrijer als ik denk aan de acht boeken die ik zal schrijven dan als ik denk: ‘Damn, dit is het tweede, één en twee...’ Nee, daarna komt er iets anders. En dan weer iets anders. Kijk maar naar wat ik gedaan zal hebben binnen twintig jaar, maar pin me niet vast op deze twee boeken.

Reden genoeg om haast te hebben.

De eerste keer dat ik over de deadline van *Gentlemen* ging, stuurde Vincent Van Meenen, een collega-schrijver, me een berichtje: ‘Denk gewoon dat de tijd een bondgenoot is, en geen vijand.’

Gentlemen door Patricia Jozef (2024) Verschenen bij De Geus